

Zwart goud

Rob Delsing

bron

Rob Delsing, *Zwart goud*. De Amsterdamsche Keurkamer, Amsterdam 1942

Zie voor verantwoording: http://www.dbnl.org/tekst/dels001zwar01_01/colofon.php

© 2017 dbnl / erven Rob Delsing

Limburg

Ons Limburg is schoon. Het biedt u dalen
waar een zuiver riviertje lustig zijn kleine bedding heeft,
op heuvels kunt ge stijgen en u vergezichten halen
waarvan de wisseling u duizend vreugden geeft.

Een witte hoeve ligt half tusschen 't groen verborgen
en nauwelijks vindt ge hier en daar het kleine slingerpad
dat, stil en zonnig in dit landschap zonder zorgen,
de schoonste stukjes schepping in zijn wendingen omvat.

Zie hoe de boomen hiér den hemel streelen,
zag ge ooit schooner blauw door dieper groen gekust?
Ooit blanker wit daar weer doorhenen spelen?
En alles - dal en heuvels - vol gewijde, wijde rust.

De aarde, op haar plooiën, draagt de schoven
van 't rijp gewassen koren. En de lauwe wind
is vol gerucht van klanken die om strijd den zomer loven
met uw gemoed dat dankbaar deze vreugden vindt.

Bij ieder dorp speurt ge den geur der paarden,
hoort ge den klank van 't stugge boerenwerk;
zij lacht zoo innig hier, zoo goed uw trouwe aarde
en maakt u in haar aanblik vrij en sterk.

Limburgsche hoeven

Limburgsche hoeven, die langs de wegen
ligt, met uw donzige pannen,
uw werkzame vrouwen, uw regen-
ton, uw hond, en uw zwijgende mannen -

Limburgsche hoeven, die overgebleven
uit oude tijden, thans lijdelijk ziet
hoe men de grillige wegen, die u omgeven
kaarsrecht verbetert tot jakkergebied -

deemoedig ligt ge langs deze wegen
en ziet ge ons, wandelende stadsmenschen aan,
even deemoedig laat ge den regen
of den bliksem langs uw fruitboomen slaan.

Limburgsche hoeven, tevredenheid
leeft steeds toch in uw grijze muren,
in 't groene hoekje van den hof, met de geit
in den zonnigen chaos uwer oude schuren.

Steeds blijft die eenvoud om u en uw dieren,
uw menschen, 's Zondags bijeen om de bank
naast de poort... Onveranderd versieren
uw boeren de gevels, straks, voor de bronk.

Limburgsche hoeven, wij stadslui komen,
zoo spotziek soms, met dat licht in ons hoofd
en wij worden zoo klein onder uw machtige boomen,
wij worden zoo klein bij uw oud geloof...

Zwart Goud

De steenkool werd uit licht geboren
en wordt tot licht weer en tot gloed
diep wordt het zwarte goud gedolven
hier, waar de rijpe aren golven.
- De zwarte kool, het gouden koren
zijn van mijn Limburg vleesch en bloed.

Zwart, goud, dat zijn de levenskleuren
der energie en vruchtbaarheid,
goud is het licht, het land, het koren,
zwart mijn met schouw en schacht en toren,
zwart ook, waar gouden halmen geuren,
ons uniform van plicht en strijd.

Terworm

Een hecht kasteel met een gracht er om heen
en een ophaalbrug tusschen riet en struiken,
aan sommige vensters verweerde luiken;
en de rest van een hek - een stuk stevige steen.

De zon speelt gedurfd om de ruige schuren
en langs den gelen weg is een groot weideland
met donkere struiken en bosschen langs den rand
als op een antieke romantische gravure.

De moede wind is er traag en lauw;
men peinst er en men zal niet hardop praten,
men is tusschen de bosschen zoo alleen en verlaten,
de lucht is zoo hoog, en zoo intens blauw.

Er is geen geluid, of slechts het verre schreeuwen
van een vogel in de bosschen of het blaffen van den hond.
Hier zweven vrome sagen en legenden rond,
verhalend van het Limburg der Middeleeuwen.

Nacht over Heerlen

Het dwaallicht van een eenzame fiets
zwerft schokkend door de verlaten straten,
een zwakke lichtstreep, verder niets,
een man, in het duister alleen gelaten.

De stad is nu vol schaduw, vol rust,
vol leegte van vergeten straten en pleinen.
Slechts ver aan den horizon ruischt en sist
in 't donker het leven der kolenmijnen.

Slaap en stilte verdreven het gedreun, het gewoel,
slechts eenzame mannen gaan door deze nachten,
alleen op hun fiets, alleen met hun doel,
alleen in de stad met hun gedachten.

... Een slaapkamer in het duister verward,
door het halfopen raam kwam een lichtschijn gegleden.
't Is rustig hierbinnen. Een mensch droomt verward.
Stil is een mijnwerker langs gereden.

Mijnwerkersbus

Een hortende autobus schuift ijlings voort,
vol zwarte mannen; een vloek wordt gesmoord;
blauwe oogen, door zwarte stof omrand,
zien achter de ruiten het zomerland.

Een roodgelakte bus kraakt langs de wegen,
daarin houdt de moeheid gesprekken tegen.
D'r Harie gaapt, denkt aan zijn vrouw,
blauw zijn haar oogen; de wereld is grauw.

Zwaar trekt de wagen over den nuchteren grond,
door hardroode dorpen, en langs koren, blond
als de vrouw van d'r Harie... een kuil in den weg
slaat al zijn gepeins aan stukken - wèg.

Voort gaat de bus, met gedachten en leed
over dingen, die slechts een mijnwerker weet,
want veel is verborgen en ongekend
in deze bus, die langs den straatweg rent.

Zooveel van die bussen rijden op een dag
langs de wegen van Limburg... die niemand zag
dan hij, die een moment geen gedachten had,
die een moment zijn eigen sleur vergat...

Verpleeg hem met zorg

Zuster, verpleeg hem met zorg, dezen nacht,
men heeft hem vanmiddag boven gebracht,
gekneusd en bebloed, en men heeft hem gesneden,
nu ligt hij daar, bleek, naar het schijnt haast tevreden
zijn pijn weg te slapen, verpleeg hem zacht.

Deze koppel, zuster, die onder den grond
het brood voor zijn vrouw en kinderen vond,
hoe zal hij teruggaan... zal hij zijn pijler
terugzien, zuster...? Steeds kleiner en ijler
kreunt de adem uit zijn bleeken mond.

Voor velen, die hier gekomen zijn
was het terug moeten gaan een grooter pijn
dan de dood misschien, gij zult het weten,
zuster, die zóó veel leed moet vergeten
tusschen deze en de volgende medicijn.

Zuster, vóór de eerste morgenstond
staan dood deze oogen boven den stillen mond,
sluit ze met zorg, zuster, zendt uw gebeden
naar de kolonie waar nu zóó wordt geleden...
En naar de anderen onder den grond.

Stille nacht om de mijn

Een kindje is geboren,
o boodschap aller tijden,
in eenen stal verloren
in armoe en in lijden.

Daar kwamen herders kijken
en bij de kribbe knielen,
zij waren het, de rijken,
die in aanbidding vielen.

Gebed was in hun denken
bij 't huiverend nadertreden,
dit waren hun geschenken:
hun armoe, hun gebeden.

Zoo was het, lang geleden,
voor vele, vele jaren;
wie zijn het, die er heden
naar 't stille kindje staren?

De armen en de kleinen,
dien men geen lijden spaarde,
de zwakken en de reinen,
geringen dezer aarde.

Zooals de herders kwamen,
zoo zullen zij nu komen,
de velen zonder namen,
wie weet er waar zij wonen!

... De koppel, die in 't donker
der diepe, stille gangen,
geen blijheid, geen geflonker,
geen orgel en geen zangen,

slechts grauwheid heeft en kolen,
bij 't nuchter lampebranden,
in schaduwen verscholen,
die sluipen langs de wanden,

zal hij mèt hen gaan bidden,
stil met het kindje praten,
of zal hij in hun midden
zijn plaatsje open laten?

Neen. Stilte zal er sieren
de gangen en de schachten.
Ook hij zal kerstmis vieren,
het Kindje zal niet wachten.

Diep in de duistere lagen
zal men noch engelen hooren,
noch boor, noch hamerslagen...
Een Kindje werd geboren!

Oorlogsvlieger

Met hoeveel snelheid raas je, piloot,
daarboven tusschen de sterren?
Ben je een bondgenoot van den dood?
Of zal hij jóuw weg straks versperren?

We zien je niet, wij hooren alleen
het ronken van je motoren,
wij staan op de donkere aarde bijeen
om dat lied van je vlucht te hooren.

Daar waar de sterren gesnipperd zijn
uit maanlichtbanen en ether,
daar ben je nu ergens, onzichtbaar en klein
voor òns... Zelf weet je wel beter!

Voor jou is die koepel nergens te groot
in al zijn stralenden luister,
hóé trotsch en vermetel ben je, piloot,
op je vlucht, alléén door het duister?

Jij kent slechts één ding, je duivelsche plicht,
daarbuiten heeft 't leven geen waarde,
je ziet een stralenden dood in 't gezicht,
te donker, te klein is de aarde.

En wij... Luisteren dapper naar 't deinend gerucht,
wel wetend dat 't over zal drijven,
we zijn nogal gauw wat beangst en beducht
en willen graag aardwormen blijven.

Hij deed zijn plicht

Voor Erich

Zoo stond het in den brief: 'Hij deed zijn plicht...',
toen wisten wij: een klein graf met een kruis,
een helm daarop, dat is het veilig huis,
waarin jij eeuwig nu geborgen ligt.

Ik zag, terwijl ik aan mijn eigen zorgen dacht,
drie dagen later op het filmjournaal
het schokkend schoon relaas van jullie zegepraal,
waarbij jij, onbekend soldaat, je grootste offer bracht.

Ik zag je niet bij 't dapper voorwaarts gaan,
maar snijdender dan bij dien brief wist ik meteen:
van al die grauwe helden was jij één,
de kleine kogel heeft toen stòm zijn werk gedaan.

Onder de kruisjes, die toen werden opgericht
op 't verre Oesel na dien stormaanval,
is er ook één, dat jouw naam eeuwig dragen zal,
eenvoudig als je was... Hij deed zijn plicht.

Een trein rolt voorbij

Er rolt een trein voorbij Berlijn,
een trein vol soldaten
en materiaal,
en zij die in de straten zijn,
de brave burgers, die juist middag aten,
ze wuiven allemaal
naar den soldatentrein.

Er rolt een trein voorbij Berlijn,
een trein vol soldaten -
waarheen, waarvandaan?
De burgers houden op met praten
en blijven staan,
alsof zij plotseling vergaten,
dat 't vleesch schaarsch is en and're pijn,
dat er geen sigaretten zijn,
dat 't bier niet stroomt uit volle vaten
- zij wuiven naar den trein.

Ik zie het en het doet me pijn,
dat ik in plaats van mee te gaan
nu hier moet zijn
en mee mag praten,
dat ik straks niet naast hen mag staan,
dat ik met hen niet méé mag sláán,
dat ik niet zijn mag net als zij,
maar hier moet blijven blaten
en tjokken door de straten
van Groot-Berlijn.

Er rolt zoo menige trein voorbij,
die vol is met soldaten...

Het lied zonder woorden

*Op den Goudsberg, Lunteren
Oogst 1937*

Er is geen woord, dat zeggen kan
het diep gevoel van elken man
die zich door mannen weet omringd,
wier hart dezelfde vreugden zingt.
Er zijn geen woorden van dit lied,
wie niet verstaan wil, hoort het niet.

Wat heeft ons saamgebonden,
wat hebben wij gevonden,
dat wij eendrachtig samen gaan,
dat wij vast naast elkander staan,
wat heeft ons aangegrepen,
wat hebben wij begrepen,
wat jaagt ons voort, aaneengesmeed
en voor elkaar in vreugd en leed
onwrikbaar trouw: een kameraad,
in liefde die niet meer vergaat?

De paarse eenvoud onzer heiden,
waar schaduwen en stilten toeven,
het rijpe groen van onze weiden,
de oerkracht onzer oude hoeven,
de heuvels en het polderland,
de zee, de duinen en het zand,
het felle driften onzer steden,
de grootheid van een fier verleden,

het heden met zijn werk, zijn zorgen,
het stijgen, stijgen naar den morgen:
dit is het al dat ons doet branden,
dit jaagt een wil door onze handen,
dit is de stem, die ons gebiedt,
dit bindt ons saam, dit is ons lied.

O, wanneer, wanneer zal dit willen,
ons lied in allen medetrillen
die nu nog vechten voor een waan,
die braaf en klein hun leven gaan?
Werkt, werkt dan, kameraden,
gij kent uw grond, gij hebt uw spaden,
werkt, werkt, opdat ook zij verstaan.

Liefde, die zwijgt

Dietschland, waarom zijn er woorden noodig,
een vers of lied, dat vervaagt en verwart,
is ieder woord immers niet overbodig
waar liefde wortelt, diep in ons hart?

Er is zooveel dat wordt verzwegen,
dat alleen wordt begrepen, dat niet wordt gezegd,
er wordt zoo veel, zoo veel verkregen
in een zwijgend verbond, dat één is en echt.

Groot is de rijkdom, die stil wordt genoten
in het rijk der gevoels waar geen woorden zijn,
in het duurzaam verbond in stilte gesloten,
één liefde, één offer, één wil en één pijn.

Groot is het vuur, dat gloeit van binnen,
dat onze liefde tot daden voedt.
Dit is onze aard, dat wij zwijgend beminnen
en minnend zwijgen boven hartstocht en gloed.

Dit is onze aard, of wij man, of wij vrouw zijn,
dit is onze aard, die zwijgend zich geeft...
Maar als wij beproefd worden, zullen wij trouw zijn,
Dietschland, géén rooft onze liefde, die leeft.

En zijn er nog...

En zijn er nog die zonder geloof en zonder vlag,
alléén zijn en dolen. Een vlieg op de ruit. Die vergeten
zich voelen. Die vertrouwen op vreugde noch lach.
Die aan zijn slechts gelooven...
Dat zij het weten:
Geen onzer hoeft eenzaam zijn weg te gaan,
geen onzer hoeft alléén door een stroom te waden.
Rond den eed 'Ik dien', door ons gedaan,
staat als een wacht de trouw der kameraden.

Fascistenliedje

Naar duizend fronten gaat mijn strijd,
'k kan mij niet naast mezelf verstoppen,
heb ik me van den haat bevrijd,
dan komt de laster, volgt de nijd,
mijn draak heeft duizend koppen.

Ik voel mij buigzaam, sterk als staal
geglansd door wind en zomer,
soms wil ik, net als allemaal,
een gróóter held zijn van 't verhaal,
maar 't leven is toch sloomer.

En held ben ik slechts iederen keer
dat ik mijn traagheid weet te binden
aan stuggen wil, die altijd meer
mijn ijver prikkelt, tot hij weer
den weg ter zege weet te vinden.

Aan duizend fronten moet ik staan
en zijn er daarbij duizend dingen,
die pas na bitter vechten gaan,
dan zal ik altijd raker slaan
en feller van mijn vrijheid zingen.

‘Ja, ik wil’

Trouw zij niet slechts genoemd
door dichters en in boeken,
in 't simpele woord geroemd,
in 't leven ver te zoeken;
eer zij geen schoon begrip
van pathos volgeladen,
een bloem om onze lip
en in het hart verraden;
wil zij geen vrome wensch
van klipsteen in de baren,
waarop een zwakke mensch
zijn onmacht blind mag staren:

de wil, de eer, de trouw
staan vlammend in het blauw
van onzen blik geschreven;
ons ‘ja, ik wil’, in 't leven
in vrijheid uitgesproken,
ons woord, eenmaal gegeven:
het blijve Dietsch,
het blijve ongebroken!

Volharden

*Opgedragen aan mijn kameraden die in deze week het kamp op den
Goudsberg beleven
(17 Oogst 1939)*

De eed van trouw is moeilijk soms te dragen
in 't eenzaam vechten, elk op eigen post.
Als aan den wil de trage uren knagen
dan wordt 't gegeven woord soms moeilijk ingelost.

De tijd duurt lang. En bitter is het vechten,
als anderen onverschillig zijn en sloom,
als anderen slaven willen blijven, knechten,
zich rustig voelend in den grooten, lauwen stroom.

Elk onzer kan niet áltijd éven dapper strijden,
elk heeft zijn kleine dommel aan het moeilijk stuur;
geloof en wil begeven 't somtijds, beide
te hoog gespannen in een vorigolgevochten uur.

Dit is geen lafheid, maar slechts moeheid... Te verwinnen
in 't saam zijn met de ànderen. Deelgenooten aan
dien levensstrijd, dien wij steeds weer opnieuw beginnen,
kracht en vertrouwen puttend uit die naast ons staan.

Daarom is 't goed, bijeen te zijn en stil te zwijgen
hier, schouder aan schouder werkend op 't refrein
van 't hooglied dat diep in ons zingt... Omhóóg te stijgen
en sterk te worden uit dit heerlijk samenzijn.

Daarom is 't goed, dat wij elkander hier weer vonden,
bereid opnieuw, als strijd- en bondgenoot
het ideaal nóg eens te kennen, te doorgronden,
in uren die van liefde vurig zijn en groot.

Zóó vinden hier elkander oog en handen,
opdat wij straks - terug op post - niet eenzaam zullen zijn
maar weten dat naast óns vuur óveral vlammen branden
in eendren gloed van liefde, offer, pijn!

Colportage in de kou

De felle kou maakt de straten leeg,
de mensen zijn haastig; maar traag zijn de uren.
Met strakke passen beschrijf ik figuren
van straathoek tot straathoek - een stram strateeg!

Koop Vova, lees Vova... wie hoort het dan,
de stemming is guur als dezen morgen;
elk voelt de kou en zijn eigen zorgen!
Lees Vova... hier ben ik een eenzaam man.

Men laat mij alleen - pas zes cent in mijn zak;
men haat mij, veracht mij, of is onverschillig.
Maar het weer maakt de besten zelfs ietwat onwillig;
een bakvisch vindt mij een dwaas maniak!

Toch heb ik een stuggen wil in mijn kop,
al nijpen mijn vingers, al nijpen mijn ooren,
en laat zich een liefdevol heer vriend'lijk hooren:
'jij bloedhond... hou zee... aan een stevigen strop...'

Ik heb slechts mijn wil... en hem, die daar staat
aan den overkant, met òm hem diezelfde koude
maar in hem dien wil óók, om vol te houden...
Ik heb slechts mijn wil en mijn kameraad!

Als één man

Op den Landdag zal ik zijn
als duizenden die met mij kwamen
in dien bruisenden golfstroom: klein,
zonder rangen en zonder namen;
één enkele stem in 't 'hou zee',
dat juichen zal over de straten,
één man slechts in Mussert's armee,
één der onbekende soldaten.

In mijn zwart hemd tusschen het zwart
der anderen gansch'lijk verloren,
zal ik toch den kloep van mijn hart
in den hartslag der massa hooren.
En één zal ik zijn in macht,
in volharden, in beminnen,
één zijn in moed en in kracht,
en méé zal ik overwinnen!

Niets zij ons te veel

Dietschland, niets zij ons te veel
voor uw roem, die elk van ons draagt,
geen zucht en geen klacht zij uw deel
in den arbeid, dien gij van ons vraagt.

Onze wilskracht zij u gewijd,
onze arbeid, trouw en bedacht,
onze offers en onze strijd.
Uw glorie zij onze kracht.

Óók lente...

Boomen en bloemen bloeien open
want 't is weer eens een keertje Mei;
nog steeds komen de dagen aangekropen
traag en eentonig, een moedeloze rij.

't Is Mei. 't Is lente. 'Alom ontwaken'...
schrijft de krant weer eens, poëtisch en blij,
ginds gaat weer een stelletje arbeiders staken:
lang leve de lente, lang leve de Mei!

O schoone wereld, hoe ga je je sieren
met groen en kleuren, zoo schoon, zoo vroom.
Wij, jonge menschen, gaan thans lente vieren,
wie houdt er onze geestdrift in toom?

Wij kunnen niet anders, want uitgelaten
maakt ons het leven, de lente, de zon, de maan;
wij gaan nu van bloempjes en vogeltjes praten
in plaats van dat eeuwig gezoek naar een baan.

Boomen en bloemen bloeien open,
wat ben ik toch steeds ondankbaar geweest!
Uit mijn hart is een brok in mijn keel gekropen,
ik word gek... o... wat is het leven een feest!

De marsch

Met z'n tienen over 't land
zingend marcheerd, de ramen gaan open,
men ziet ons aan.
Als wij daar loopen
komt heel een slaapdom naar buiten gekropen,
ziet heel een wereld van dommel ons gaan,
wij zingen, marcheeren,
in pittigen pas op dreunende maat
met z'n tienen over de straat.

Met z'n twintigen over 't land,
een blok van wilskracht, dat inwendig brandt,
dat uitwendig één is,
en sterk en paraat.
Nog zien ons slapers waterig aan
als wij kletterend gaan
met z'n twintigen over de straat.

Met z'n dertigen over 't land,
wijd staat de hemel, die onzen weg overspant,
in dezen koepel marcheeren wij voort,
klein nog in aantal,
maar groot en gespannen
als het land en de lucht is de wil dezer mannen,
de wil, die in de oogen staat
van dertig, marcheerd door de straat.

Met z'n honderden over 't land;
nu wordt de marsch een storm. En al sluit
menig burger, geschrokken, het dreunend geweld
van dezen gang zijn huiskamer uit,
en al staan er te schelden,
en al vliegt er het vuil:
omver met die helden,
geen is er die nog onzen opmarsch stuit,
geen is er, die de eenheid verslaat
van de honderd, marcheerend door de straat.

Met z'n duizenden over het land,
zwart zijn de wegen en zwart de straten,
zwart van den marsch der zwarte soldaten,
geen hagel, geen wind, geen vuil, geen regen,
niets houdt dezen machtigen opmarsch tegen.
Dit groeiende leger zal juichend doorbreken
het dulden, de slaap, de slavernij.

Een jeugd marcheert - een jeugd is vrij.

Zijn wij te laf?

Zijn wij te laf om een daad te doen,
 die grooter is dan eigenlijk mag,
 die verder reikt dan het daaglijksch fatsoen
 en slingert ons buiten de sleur van den dag?
 Zijn wij te moe en te loom en te sloom,
 kijken wij liever de kat uit den boom
 en graven in godsnaam ons eigen graf...
 Zijn wij zoo laf?

Beseffen wij traag en hopen wij graag
 en zeulen maar mee en gelooven 't wel,
 en lezen de krant, en vertrouwen wij vaag
 dat gespaard ons blijft de pest en de hel?
 Geeft ons elk 'lichtpunt' berustende hoop,
 slikken wij de 'opleving' als abdijsiroop,
 als die rust maar blijft, die geen herrie gaf...
 Zijn wij zoo laf?

Zijn wij te laf... Bevreesd voor de daad.
 Bang voor de moeite. Benauwd voor ons geld.
 Beter stuurman aan wal dan soldaat.
 Liever niet gaan dan den pas versneld.
 Klagen en vragen en dragen wij mee,
 hopen wij, loop en bukken gedwee
 in elken gewenschten sukkeldraf...
 Zijn wij zoo laf?

Zijn wij te laf om toe te slaan,
om verder dan het daglicht te gaan,
te stijgen boven de laagheid der steden,
als makker in den strijd te staan,
dieper te bidden dan de kerkboekgebeden,
meer te belijden dan wat hoeft beleden,
meer te doen dan wat hoeft gedaan?
Zijn wij als gras dan platgetreden?
Waar is de wil en de gloed en de moed
en de durf om vrij en groot te zijn,
zijn wij te laf en te braaf en te goed
en te fijn en te klein en vreezen wij pijn?
Laat ons dan ondergaan in het grauwe,
neerblazen zal ons de eerste storm,
kronkelend als een getrapte worm
onder den voet van die ploegen en bouwen.
Ja, het zijn lafaards, die steeds maar klagen;
ja, het zijn lafaards, die blijven verdragen,
knechten en slaven in ketens geslagen,
droomend over hun kleine plezier
der blijheid en vrijheid, op papier.

Waar is de tijd van de knots en het zwaard,
die kruistochten hield en draken versloeg,
die plantte den vlag in den nok van de aard,
die wikte noch woog, die geen rust verdroeg,
die, schande dit volk dat steent en miauwt,
haar kathedralen en burchten maar zelf heeft gebouwd
tot trotsch monument op haar glorierijk graf...
Volk...! Gooi die lamme lamlendigheid af!
Of... zijn wij te laf?

Aan den onbekenden werklooze

Opgedragen aan de humane democratische pers

Makker, onbekende kameraad,
hoe vaak kom ik je tegen
in het gewemel van mensen op straat?
Is het één maal, honderd maal, duizend maal?
Hoe kan ik het weten als je uniform zoo grauw is
en je leed zoo ongekend en zoo verzwegen?

Vrees niet, schrik niet, ik zal zoet zijn noch week,
daarvoor zijn de kranten, want, verheug je met mij:
men begint je te kennen,
ja, men begint je te kennen:
Ze weten je leed en houden hun preek
met een opwekking tot goed-zijn er gratis bij.

Jij, jij bent het, die thans de kolommen vult,
aan jòu worden kostbre minuten besteed;
hoe kennen ze jou en je vrouw en je kind,
hóór je dan niet het leed in hun stem,
voel je de zweep van het ongeduld
en de woede die hun schrijven deed,
recht uit het hart dat sociaal je bemint
en opstandig wordt bij onrecht en leed?
Wéés dan verheugd
en lees dat men jou en je zorgen kent;
wordt niet ieder woord een sociale daad?

Maar wat bracht je dit schrijven van jaren op jaren,
wat bracht je het meelij,
wat bracht je het stelsel
voor anders nog, dan dien hoon en die smaad?

Wees dan niet langer ongekennd,
kom los uit de straat en bouw aan een staat,
waar het Recht de gelegheidsliefde verdelgt
en arbeid verdringt de krantenkolom
vol braaf vertoon!

Ja, kom dan in opstand
gloei dan van opstand,
wees hard met ons als het leven zelf
en sla, en sla,
makker, sla op het medelij: -
- over het slib en het slijm van dien praat
baan je een weg naar de dageraad
onbekende makker, kameraad!

De dichters

Waar de anderen hun geloof verloren
daar willen wij opnieuw apostel zijn,
wij brengen ons geloof, en ieder zal ons hooren
en ieder die verstaat, zal bij ons welkom zijn.

Wij willen niet op dorre hoogvlakten verleppe,
het is het eigen volk, dat ons de krachten geeft
om sterk of groot te zijn en te herscheppen
wat in de Dietsche ziel, in onze harten leeft.

Niet in het cynische graniet, niet in de nuchtere droogte,
niet in den killen troost der zelfgenoegzaamheid,
niet in een doelloos dwalen op een schoone hoogte
ligt de bekroning van ons werk en onzen strijd.

Maar in de eigen pijn als kameraden lijden,
maar in ons aller vreugd of rouw en droefenis,
maar in den strijd, waarin ook wij mee mogen strijden
en in de overwinning, die ook onze zege is.

Wat niet uit liefde werd geboren
doet ook bij 't sterven niemand pijn
slechts zij, die liefhebben zijn uitverkoren
om van een volk leider of tolk te zijn.

Niet wenden wij ons af van hen, die nog niet weten,
niet staan wij ver van hen die niet verstaan:
wij zullen bouwen, stug, verbeter,
wij zullen onvermoeibaar bruggen slaan.

Wij komen tot u, Dietsche mannen, vrouwen,
met 't schoonst geschenk, dat onze liefde heeft
en wijden u ons werk, met vreugd en met vertrouwen
als loten van één stam, die alle leven geeft.

Als wij...

Als wij gaan trouwen, meisje,
dan...

Gedachten...
in een droom verloren.
Kleine ooren
hóóren...

Alle kantoren
zijn dicht voor mij.
Ik hoor er niet bij.

Als wij getrouwd zijn, meisje,
dan...

Práát er niet van.

Christusbeeld

'k Zie vliegenstipjes op het INRI van 't zoo smaakloos beeld,
een van de duizenden, die de fabriek verlieten,
en dat thans hangt, bestoven en vergeeld,
boven mijn bed; en 'k mag ervan genieten,
bewonderen den smaak der brave christenheid,
een godheid die moet sieren kamers en vertrekken,
goedkoop verkrijgbaar in bazars, voor dezen tijd
net goed genoeg om portmenaies te spekken.

... Maar 'k zie hem toch niet als ik laat
ga slapen - onder 't haastige ontkleeden,
ik laat hem in den steek, en dit verraad
verwoest niet eens mijn zielevrede.

Gij aan mijn hoofdeind kwam ons zoogenaamd
verlossen, ongeveer tweeduizend jaar geleden.
Gij had alreeds verloren voor gij kwaamt,
verloste slechts die met u leden, streden...

Maar hoe zijn wij weer in den steek gelaten -
ach, in mijn bitterheid zou ik u kunnen haten.

O crucifix, gehangen aan den muur,
machine-ding, dat voor mij nooit zal leven,
ik mis in u de liefde, mis in u het vuur,
verloren is uw ziel, de vliegenstipjes bleven
en 't houten ding dat in mijn kamer hangt,
terwijl mijn ziel rijp is en verlangt.

Gebed

God, dit hebben wij gevonden,
duizend kleine, laffe zonden.
Is het niet de geile kus
van twee zinnelijke monden;
niet het vuur dat, nooit gebluscht,
brandt in duizend open wonden;
is het niet de steedse lust
die ons voortdrijft door de stonden,
aan een onrein doel gebonden,
... en, hoe wonderlijk ons streven
ook mag zijn, toch aan de kust
van den dood veilig te landen...

Zie dit snelle jacht dan stranden,
zie ginds wrak te pletter slaan!
Redt ons, Heer... want wij vergaan!

De ochtend

't Ontwaken is een opengaan
van wat zoozeer werd toegedaan;
't is niets veranderd: honderd zorgen
zijn alweer makkers van den morgen.

En door den dag, die rusteloos
aan 't leven knaagt, aan 't lijf zoo broos,
zal niemand andere zangen hooren
dan dit: wij zijn ons lied verloren.

Toch ken ik een, die heel alleen
zijn liedje zingt, stil voor zich heen,
die heeft zoo tusschen deugd en zonde
zijn eigen stille pad gevonden.

De anderen hebben bier, een meid,
kantoor, geld en oneenigheid,
de krant, een sigaret, en zaken
om heel hun dag mee vol te maken.

't Ontwaken is een opengaan
van wat soms graag werd toegedaan;
elk heeft zijn bloem om mee te geuren,
maar vele zijn er zonder kleuren.

De wind

Hoe worden boomen wild doorvoeld,
hoe machteloos is hun neigen
voor dezen wind, die walst en woelt
door bladeren en twijgen,
en weer na dreigend zwijgen
verrukt zijn feilen ren versnelt
met wilde fierheid, overmoedig.

Als minnaar voelt hij zich een held:
met vuur doch zeer koelbloedig
weet hij te nemen met geweld.

... Een grootsche dag voor wie bemint,
wel ongeschikt om stil te staren.
Ik deel mijn liefde met den wind
en woel door donkre haren...
geen weet er van bedaren.

Kerstnachtromantiek

Gebeurt vanavond het wonder,
de maan staat zoo steil omhoog
met die vele boomen daaronder
en die lichtjes in een boog.

Met verlangens en gedachten
gaan wij voor het venster staan;
wij staren in 't duister en wachten
en zijn wel bereid om te gaan.

Wij zijn gereed om te reizen
en wachten op de ster,
die ons den weg wil wijzen -
ach, zoeken we niet te ver?

Wij verwachten een witlichtend wonder,
en weten met kleine pijn:
er gebeurt vannacht geen wonder,
omdat er geen kinderen zijn.

En wij jagen in automobielen
achter zingende engeltjes aan:
om in een boersch kerkje te knielen
waar kaarsjes bij 't kribje staan.

Kerstmis der anderen

Al wat in duizenden kapot geslagen,
al wat van duizenden geroofd,
dat zullen zij een enkelen dag weer dragen,
niet in het nuchter denken van hun hoofd,
niet in de vrijheid van een dor verstand,
maar diep, diep in een hart, dat zoekt, dat brandt.

Nu heffen vele kamertjes der steden
voor één keer, boven zorg en nood,
de kleuren van dien teeren vrede,
het diepe groen, het dieper rood
van hoop en liefde, saamgebonden,
en voor één enkelen dag gevonden.

Lees dan het hunkeren in de oogen.
Lees daar het schuwe blinken van de vraag:
is heel die warmte dan niet toch gelogen?
Wij willen, wij gelooven graag,
wij buigen ons, wij hopen stil:
vrede aan die van goeden wil...!

Maar straks, maar morgen... Als wij, dommen,
ontnuchterd weer in 't leven staan
van slikken, lijden, van zich krommen,
als groen en rood zijn weggedaan,
als tweedracht weerkeert, haat, en twisten...
wie zijn het dan, die zich vergisten?

Al wat in duizenden kapot geslagen,
al wat van duizenden geroofd,
dat willen zij dan echter héden dragen,
niet in het nuchter denken van hun hoofd,
niet in het zoeken van hun dor verstand,
maar diep, diep in hun hart, dat rood is en brandt.

De roode optocht

Makker, die mee in den optocht ging en
tusschen kameraden, die, werkloos als jij,
hun vloeken om mijn insigne hingen,
demonstreerend voor 't Plan en andere dingen -
makker, hoe vond jij je eerste Mei?

Was het een dag, rood als de dagen
met vlaggen en vanen, de zee van het bloed,
de vlamme tong, door een leger gedragen,
die steden doortrok... het zonlicht in vlagen
over den stoet en door je gemoed?

Was het de lente, de Mei van gelooven
in 't ideaal van den grooten en edelen strijd,
zag je een blauwen hemel daarboven,
beloften van oogst in geelrijpe schoven,
de dageraad van een nieuwen tijd?

Dit was je dag: ...Een lauw demonstreeren,
een futlooze gang, slap en bedaard,
een toespraak van een der groote heeren,
en zwak applaus en het afmarcheeren
naar je huiskamer en je stempelkaart...

Het was slechts de sleur van lange jaren,
gezwollen feestvreugd van den eersten Mei...
En dan weer in grauwe toekomsten staren,
en dan weer zorg en ellende vergaren,
en dan weer als steuntrekker in de rij...

Gooi af van je dan de smaat dier vertooning,
want de wereld buiten het meetingterrein,
is bitterder, wranger dan de stroop en honing
der Mei-redenaars... Wees dan een koning
waar anderen slaven willen zijn!

De knuppel

Bij de aankomst der NSB-klok in Amsterdam

(Aan het regiem)

Tegen uw knuppels zijn wij weerloos,
zij zijn in 'dienst' van het gezag.
Wij zijn slechts paria's, zwak en eerloos
en wij doen enkel wat niet mag.

Laf zijn wij niet, wij kameraden,
wij malen om geen gummimacht;
wij smeeken nimmer om 'genade' ...
Doch wat weet *gij* van onze kracht!

Gij kunt ons ranselen, kunt ons doodslaan,
vergeefs zal toch uw woede zijn;
gij kunt ons vleesch van 't bloeden rood slaan,
wij gaan niet weg om deze pijn.

Eens sterven wij, als alle leven,
dan heeft ons lijf geen waarde meer.
Doch nimmer sterft het heilig streven,
ons ideaal en onze eer.

Laat rustig raakslaan uw kozakken,
vier heel uw heerscherslusten bot;
de wapenen der laffen, zwakken,
zijn gummiknuppel en verbod.

Och, wat gij ook zult gaan beginnen
met man en macht, met macht en man,
ons ideaal zal overwinnen -
geen knuppel, die u redden kan.

De dooden van den Bürgerbräukeller

Aan den Führer van het Duitsche volk

Zij hebben den dood voor u opgevangen,
zij hebben het gráág gedaan;
dat gij gespaard blijft, is het eerste verlangen
van allen die met u gaan.

Onder hen, die zoo vaak hun trouw u hier brachten
was er niemand, die wist dat boven uw hoofd
een lugubere dood op zijn prooi lag te wachten,
een laffe dood, die het beste rooft.

Nu zijn anderen voor u in zijn greep gevallen
en dankbaar allereerst zijn zijzelf voor uw behoud,
maar de levenden zullen de vuisten ballen,
niet voor niets hebt gij op hun wil gebouwd.

Bij hen, die den dood in den opmarsch tartten,
bij hen, wier kruisen in Polen staan,
bij de dooden van 't Westen, de ontelbare harten
van 't onzichtbaar leger, dat met u blijft gaan,
bij hen zijn thans die van den Bürgerbräukeller:
zij hebben voor u hun laatste gegeven,
maar hun offer maakt den strijd der anderen feller,
hun dood beteekent, dat Deutschland zal leven.

Beloften

Nog ligt er sneeuw in den hoek van den tuin,
verspreid om het gras, in rimpels en kerven,
nog dragen de boomen hun duistere kruin
naakt en verward boven 't triestige bruin
van de aarde, waarboven de kraaien zwerven.

Maar over den vlakken hemel trekt
een baan van licht zich, de laatste dagen,
en verschijnt daar een zon nu, die schaduwen rekt,
die trillende tongen tot leven wekt
om alles wat kil is en sneeuw te verjagen.

Graag wennen de oogen zich aan dezen gloed
en drinken den glans van dit prille beloven,
hier zendt de lente haar eersten groet,
het gaat met een vlaag door het kloppende bloed:
gráág, gráág willen wij thans opnieuw gelooven.

Gelooven de kracht, die den winter verbant,
die winnen zal over kwijnen en sterven,
gelooven dat straks, straks ons hart weer brandt!
... Al ligt nù nog sneeuw in den hoek van een land
en zijn er de raven, traag in hun zwerven.

Herfst

Nu striemt de herfst zijn roode blaren
en jaagt ze langs het starre glas
van 't raam, waarvóór zoo vele jaren
hun zwerftocht hielden... En nu staren
wij naar wat nog gister bloeiend was.

Een zomer ging, en wilde winden
zingen zijn stormig afscheidslied.
In 't boek dat wij nu af gaan binden,
zal elk zijn eigen bladen vinden -
herinneringen sterven niet.

Nu zweept de herfst door 't kermend loover,
steeds wilder slaan de blaren af,
tot straks de groote levensdoover
zijn starren blik zal zenden over
de aarde... als een eenzaam graf.

Maar wie van 't al den zin begrijpen,
den zin van weemoed en van smart,
die zijn niet zwak bij 't kille nijpen
en weten: nieuwe kiemen rijpen
veilig en diep in 't levend hart.

De colporteur

Als ik sta met mijn krant
gaat een volk langs mij heen...

Hoe ben ik alleen...
als een vuist met een vloek wordt geheven,
als een smalend gezicht z'n spotlach toont,
als een grijnsjood mij hoont.
Dit is dan het gif der misleiding
en de braakzucht der vuilen en vuilsten.
Dietschland... bevrijding!

Dietschland, uw volk...
men roemde het groot,
men heeft het rood,
men heeft het slap en laf gemaakt,
en 't is nu geworden
het kleine volk dat langs mij gaat,
het zielloos bewegen in deze straat,
het nest van gezwets, geklets en gepraat,
het stiekeme hinderen,
het meewarig lachje der nette meneeren,
het onwetend schelden van staatspartijkinderen.
Hoe ben ik alleen...

Maar neen, geen onzer mag bitter zijn,
geen onzer mag oordeelen... dit is onze strijd,
dit is ons lijden, de wrange pijn
om wat eens was - geen bitterheid
om wat is bedorven. Nog klopt er een hart,

nog zijn er de luchten, de zee en het land,
nog zwoegt er de wind
en stormen de wolken,
nog graven zich groeven in voorhoofd en hand,
nog smeult er een brand in menig gemoed,
nog leven
de ziel
en de wil
en de gloed!

Dit beseffen doet mij verdragen,
want dit schuifelend volk
is het volk van mijn dreven,
zijn werkers, zijn boeren, zijn middenstand,
het volk van mijn land,
zijn stilten, zijn lachen,
zijn ernst, zijn gedachten, zijn streven -
niet ben ik alleen
in het zwoegen, het zorgen, het leven.

Als ik sta met mijn krant
gaat een volk langs mij heen...!

Er komt een dag!

Er komt een dag, dan vinden alle stroomen
hun bedding samen, in een breeden, wijden vloed,
een samengaan, ondeelbaar, eeuwig, grootsch en vrij en goed.
Bij dit dan waarheid worden onzer diepste droomen
staan wij rechtop en luisteren, luisteren naar ons bloed,

en naar het lied der aarde die ons bloemen zond
om met hun geur en kleur en klank te wijden onzen dag.
Dan zien wij glanzend naar de vaan, de trotsch gedragen vlag
der trouwe kameraden. In ons juicht wéér en stééds ons hecht verbond
... en zijn er tranen: niemand die ze zag.

Er komt, er is een dag, dan wordt ons dènken: léven,
dan wordt het moeizaam nagestreefde werkelijkheid,
dan staan wij innig naast elkaar, verlost, bevrijd,
dan is het wáár dat wij, voorgoed, voor eeuwig, aan elkander geven
dat wat in zóó veel nachten om vervulling heeft geschreid.

Er is een dag, een dag van goud, van gloed, van glans, van stralen,
waarop wij *niet* meer voor gesloten poorten staan,
waarop wij niet meer wachten of er open wordt gedaan:
dit is de dag waarop, vrijwillig, wij de *nieuwe* orders halen,
het nieuw bevel om, samen voortaan, verder, verder te gaan.

Gedichten van onzen tijd

STEVEN BARENDS
VIVA LA MUERTE

Strijdverzen van Spanje en hier

MARTIEN BEVERSLUIS
DE BALLADE VAN HET DAGELIJKSCHE BROOD

Met teekeningen van Frans Michel

GEORGE KETTMANN JR.
JONG GROEN OM DEN HELM

Oorlogsgedichten

GEORGE DE SÉVOOY
STER EN BLAZOEN

Ing. f -, 95* Geb. f 1,45*